

Manuscript Title: Artifak Sakral Dalam Budaya Iban di Sarawak

Author(s): Gregory Kiyai @ Keai & Noria Tugang

Accepted Date: 27-April-2021

Please cite this article as: Gregory Kiyai @ Keai and Noria Tugang. 2021. Artifak Sakral dalam budaya Iban di Sarawak. *Kajian Malaysia* (early view).

This is a provisional PDF file of an article that has undergone enhancements after acceptance, such as the addition of a cover page and metadata, and formatting for readability, but it is not yet the definitive version of record. This version will undergo additional copyediting, typesetting and review before it is published in its final form, but we are providing this version to give early visibility of the article.

ARTIFAK SAKRAL DALAM BUDAYA IBAN DI SARAWAK

SACRED ARTIFACTS IN IBAN CULTURE AT SARAWAK

Gregory Kiyai* @ Keai, Noria Tugang

Faculty of Applied and Creative Arts, University Malaysia Sarawak,
MALAYSIA

*Corresponding author: gregory_kiyai@yahoo.com

ABSTRACT

This article focuses on social hierarchy and ethnographic observation research based on cultural artifacts that are considered to have sacred value in Iban culture in Sarawak. Sacred artifacts are cultural objects that are believed to have spiritual values and mystical powers that are capable of protecting and bringing harmony to their owners if executed according to customs and rituals. This belief is driven by the ancestral religion of Pengarap Lama and the habitat that has been home to the Iban community since time immemorial. In proving the critical findings, qualitative-based research methods have been implemented based on in-depth observations, interviews, and documentation. The research findings found that sacred artifacts are still Taboo in the culture of the Iban community even though they have embraced new religions such as Islam and Christianity. Therefore, in preserving the significant value of sacred artifacts in Iban culture, this article is an effort to archive the culture of the multi-races community in Sarawak, especially the Iban community.

Keywords : artifacts, culture, Iban, sacred, Sarawak, heritage

ABSTRAK

Artikel ini memfokuskan kepada heriarki sosial dan penelitian etnografi berdasarkan kepada artifak budaya yang dianggap mempunyai nilai sakral dalam budaya Iban di Sarawak. Artifak sakral adalah objek budaya yang dipercayai mempunyai nilai spiritual dan kuasa mistik yang mampu melindungi dan membawa keharmonian kepada pemiliknya sekiranya dilaksanakan mengikut adat dan ritual. Kepercayaan ini adalah didorong oleh agama nenek moyang iaitu Pengarap Lama dan habitat yang menjadi tempat tinggal masyarakat Iban sejak dahulu lagi. Dalam membuktikan hasil dapatan yang kritikal, kaedah

penyelidikan berasaskan kualitatif telah dilaksanakan berdasarkan kepada pemerhatian secara langsung, temubual dan dokumentasi. Dapatan penyelidikan mendapati bahawa artifak sakral masih lagi Taboo dalam budaya masyarakat Iban biarpun mereka telah menganuti agama baharu seperti agama Islam dan Kristian. Oleh itu, dalam melestarikan nilai signifikan artifak sakral dalam budaya Iban, maka artikel ini adalah sebagai satu usaha untuk mengarkibkan budaya masyarakat berbilang kaum di Sarawak, khususnya masyarakat Iban.

Kata kunci: artifak, budaya, Iban, sakral, Sarawak, warisan

PENDAHULUAN

Dalam tamadun manusia terdapat beberapa artifak budaya yang di anggap suci dan memiliki nilai sakralnya. Mereka percaya bahawa artifak sakral ini mampu berfungsi dalam pelbagai aktiviti agama dan kerohanian yang melibatkan dunia abstrak dan luar dari pemikiran logik manusia. Bahkan signifikan artifak -artifak sakral ini menjadi suatu legenda dalam sesebuah kepercayaan. Contohnya seperti, tabut perjanjian suci yang menyimpan harta milik Nabi Musa dan Nabi Harun, cincin Nabi Sulaiman a.s yang dikatakan mampu mengawal segala kehidupan bernyawa di muka bumi atau cangkir suci yang digunakan oleh Jesus semasa jamuan terakhirnya bersama-sama dengan dua belas orang pengikut setianya. Artifak sakral yang diteliti dalam artikel ini, mungkin tidak memiliki nilai signifikan kepada peradaban dunia sebagaimana artifak sakral yang dinyatakan seperti di atas, namun begitu ianya tetap mempunyai nilai yang besar dalam aktiviti sosial masyarakat Iban di Sarawak.

Sejak dahulu lagi mencipta adalah naluri semulajadi manusia yang mana terlahir daripada pengamatan dan pemerhatian yang berlaku dalam tempoh masa yang panjang untuk beradaptasi bagi memenuhi kelangsungan hidup, manifestasi intelektual dan identiti komuniti. Walaupun demikian, inovasi dalam penciptaan artifak budaya manusia tidak hanya terbatas dalam memenuhi keperluan hidup sahaja, namun mencakupi aspek kepercayaan dan kebudayaan. Yakini bahawa, kepercayaan awal masyarakat di Pulau Borneo adalah bersandarkan kepada konsep animisme yang mempercayai bahawa setiap yang wujud dalam alam ini adalah hidup dan mempunyai roh. Oleh itu, pelbagai pantang-larang dan kepercayaan mistik telah diadaptasi dalam budaya hidup mereka untuk tujuan keseimbangan alam di antara dunia manusia dan alam lain.

Bagi masyarakat Iban di Sarawak, kepercayaan mereka terhadap unsur-unsur spiritual adalah sangat kuat dan berkait rapat dengan amalan hidup. Amalan ini secara tidak langsung telah membentuk identiti dalam membezakan masyarakat Iban dengan etnik lain di Malaysia. Keunikan dan kepentingan budaya